

BAITURSYNULY
UNIVERSITY

«АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ
АТЫНДАҒЫ ҚОСТАНАЙ Өңірлік
УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

ҚМПИ ЖАРШЫСЫ

КӨПСАЛАЛЫ
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ
МНОГОПРОФИЛЬНЫЙ
НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

№ 4
2024

ISSN 2310-3353

PUBLISHINGS
K S P I

Қ М П И
ЖАРШЫСЫ

ВЕСТНИК
К Г П И

2024 ж., қазан, №4 (76)
Журнал 2005 ж. қаңтардан бастап шығады
Жылына төрт рет шығады

Құрылтайшы: Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті

Бас редактор: Қуанышбаев С. Б., география ғылымдарының докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қазақстан.

Бас редактордың орынбасары: Жарлығасов Ж.Б., ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы ҚӨУ, Қазақстан.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ

Әлімбаев А.Е., философия докторы (PhD), А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты, Қазақстан.

Емин Атасой, PhD докторы, Улудаг университеті, Бурса қ., Түркия.

Зоя Микниене, докторы, (PhD) Литва денсаулық туралы ғылым университеті, Каунас қ., Литва Республикасы.

Качев Д.А., философия ғылымдарының кандидаты, тарих магистрі, «Челябі мемлекеттік университеті» ЖББ ФМБББМ Қостанай филиалы, Қазақстан.

Ксембаева С.К., педагогика ғылымдарының кандидаты, «Торайғыров университеті» КЕАҚ, Қазақстан.

Лина Анастасова, элеуметтану ғылымдарының докторы, Бургас еркін университеті, Бургас қ., Болгария.

Медетов Н.А., физика-математика ғылымдарының докторы, «Ш. Уалиханов атындағы Көкшетау университеті» КЕАҚ, Қазақстан.

Мишулина О.В., экономика ғылымдарының докторы, «Челябі мемлекеттік университеті» ЖББ ФМБББМ Қостанай филиалы, Қазақстан.

Соловьев С.А., биология ғылымдарының докторы, Новосібір мемлекеттік экономика және басқару университеті, Ресей.

Скороходов Д.М., техника ғылымдарының кандидаты, «Ресей мемлекеттік аграрлық университеті – К.А. Тимирязев атындағы Мәскеу ауыл шаруашылық академиясы» ЖББ ФМБББМ, Ресей.

Сычева И.Н., ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, «Ресей мемлекеттік аграрлық университеті – К.А. Тимирязев атындағы Мәскеу ауыл шаруашылық академиясы» ЖББ ФМБББМ, Ресей.

Ташев А.Н., экология бойынша биология ғылымдарының кандидаты, орман шаруашылығы университеті, София қ., Болгария.

Уразбоев Г.У., физика-математика ғылымдарының докторы, Ургенч мемлекеттік университеті, Өзбекстан.

Тіркеу туралы куәлік №5452-Ж
Қазақстан Республикасының ақпарат министрлігімен 17.09.2004 берілген.
Мерзімді баспа басылымын қайта есепке алу 07.11.2023 ж.
Жазылу бойынша индексі 74081

Редакцияның мекен-жайы:
110000, Қостанай қ., Байтұрсынұлы к., 47
(Редакциялық-баспа бөлімі)
Тел.: 8(7142) 51-11-76

© Ахмет Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университеті

№4 (76), октябрь 2024 г.
Издается с января 2005 года
Выходит 4 раза в год

Учредитель: *Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы*

Главный редактор: *Қуанышбаев С.Б.*, доктор географических наук, КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, Казахстан.

Заместитель главного редактора: *Жарлығасов Ж.Б.*, кандидат сельскохозяйственных наук, КРУ имени Ахмет Байтұрсынұлы, Казахстан.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Алимбаев А.Е., доктор философии (PhD), Евразийский гуманитарный институт имени А.К.Кусаинова, Казахстан.

Емин Атасой, доктор PhD, Университет Улудаг, г. Бурса, Турция.

Зоя Микниене, доктор (PhD), Литовский университет наук здоровья, г. Каунас, Республика Литва.

Качеев Д.А., кандидат философских наук, магистр истории, Костанайский филиал ФГБОУ ВО «ЧелГУ», Казахстан.

Ксембаева С.К., кандидат педагогических наук, НАО «Торайгыров университет», Казахстан.

Лина Анастасова, доктор социологии, Бургасский свободный университет, г. Бургас, Болгария.

Медетов Н.А., доктор физико-математических наук, НАО «Кокшетауский университет им. Ш.Уалиханова», Казахстан.

Мишулина О.В., доктор экономических наук, Костанайский филиал ФГБОУ ВО «ЧелГУ», Казахстан.

Соловьев С.А., доктор биологических наук, Новосибирский государственный университет экономики и управления, Россия.

Скорыходов Д.М., кандидат технических наук, ФГБОУ ВО РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, Россия.

Сычева И.Н., кандидат сельскохозяйственных наук, ФГБОУ ВО РГАУ-МСХА имени К.А. Тимирязева, Россия.

Ташев А.Н., кандидат биологических наук по экологии, Лесотехнический университет, г. София, Болгария.

Уразбоев Г.У., доктор физико-математических наук, Ургенчский государственный университет, Узбекистан.

Свидетельство о регистрации № 5452-Ж
выдано Министерством информации Республики Казахстан 17.09.2004 г.
Переучёт периодического печатного издания 07.11.2023 г.
Подписной индекс 74081

Адрес редакции:

110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынұлы, 47
(Редакционно-издательский отдел)
Тел.: 8(7142) 51-11-76

Авторлар туралы мәліметтер:

Исова Эльмира Әділханқызы – филология ғылымдарының кандидаты, тіл және әдебиет теория кафедрасы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Мәлікзада А.М. – «6В01701 – Қазақ тілі мен әдебиеті» оқу бағдарламасының 4 курс студенті, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Исова Эльмира Адильхановна – кандидат филологических наук, кафедра теории языков и литературы, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Мәлікзада Аружан Мәлікзадақызы – студентка 4 курса ОП «6В01701 – Казахский язык и литература», Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Issova Elmira Adilkanovna – Candidate of Philological Sciences, Department of Language Theory and Literature, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Malikzada Aruzhan Malikzadakyzy – 4-year student, «6В01701 – Kazakh language and literature» educational program, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

ӘӨЖ 94

Күзембайұлы, А.,
тарих ғылымдарының докторы, профессор,
Қазақстан тарихы кафедрасы,
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университеті,
Қостанай қ., Қазақстан Республикасы
Еркін, Ә.,
тарих ғылымдарының докторы, профессор,
Қазақстан Республикасы

КЕҢЕС ҮКІМЕТІНІҢ ҰЛТ АЙМАҚТАРДЫ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ**Түйін**

Мақала КСРО-ның ұлттық республикалардағы отарлау саясатына арналған. Большевиктердің ұлттық саясаты туралы кеңестік қазақ, қазіргі орыс және шетел авторларының көзқарастары қарастырылады. КСРО басшылығының елдің шет аймақтарын мекендеген орыс емес халықтарына жүргізген саясатының империялық сипаты ашылады.

Түйінді сөздер: колония, империя, саясат, ұлттық, тарих, экономика, мәдениет, езгі, ассимиляция, орыстандыру.

1 Кіріспе

Соңғы 30 жыл бойы Кеңес дәуірінің тарихнамасында ғалымдарды ойландырып жүрген мәселе өткен ғасырдың 90-ыншы жылдарында «тәуелсіздікті кімнен алдық» деген мәселе. КСРО деп аталатын мемлекет ыдырағанда соның жұртында қалған Қазақстан деп аталатын «қуыршақ» мемлекет өз тәуелсіздігін жариялады. Ғасырлар бойы айналасындағы ұлттар мен ұлыстарды аяусыз қанап, тонап келген Ресейдің өзі, бүкіл әлемді таң қалдырып, «өзін тәуелсіз елміз» деп жар салды. Күні бүгінге дейін солтүстік көршіміздің тарихшы, саясаттанушылары КСРО мемлекеті Азия халықтарына өркениетті халықтар қатарына қосылуына көмектесті деген тезисті барынша насихаттауда. Өткен жылы Ресейдің белгілі

мемлекет қайраткері Ресей президентінің мәдениет жөніндегі арнаулы өкілі Михайл Ефимовұлы Швыдкой Астанаға келіп қазақ тарихшыларына «бірігіп екі елдің тарихын жазайық» деген ұсыныс жасаған. Қаналған ел мен қанаған елдің тарихы қандай ортақ концепцияда жазылуы мүмкін?

Алдарыңыздағы мақаланың негізгі арқауы КСРО-ның ұлттық аймақтардғы отарлау саясаты. 1992 жылы Қазақстан Республикасы Білім беру министрілігінің рұқсатымен Алматыда жарық көрген «История дореволюционнго Казахстана» деп аталатын жоғары оқу орындарының студенттеріне арналған алғашқы оқулығымыздың 38 бетінде «Последний период истории Казахстана – колониальный – разделен на два этапа. В учебнике будет рассмотрен первый этап российского царского колониализма, заканчивающийся Октябрьской революцией, изменившей только форму, но не содержание колониальной империи» [1].

Бұл концепциямыз тарихшылар арасында онша пікірталас тудырған жоқ. Оқулық келесі жылы «Концептуальное переосмысление истории дорево-люционного Казахстана» деп аталатын докторлық диссертациямызға негіз болды. 1998 жылы біз оқулықтың толықтырылған үшінші басылымын жарыққа шығардық [2]. Мұнда қазақ тарихының кеңестік дәуірін де қамтыдық. Жалпы оқулық 12 рет басылды, 2004 жылы Санкт-Петербургде, 2021 жылы Вильнюсте жарық көрді.

1999 жылы Н.Назарбаевтың «В потоке истории» кітабында біздің концепциямыз қайталанды. Онда «Вопрос не в утверждении очевидных истин типа банальных утверждений о том, что не только царская Россия была тюрьмой народов, но и СССР не был раем. Вопрос в другом – в генетическом сходстве обоих периодов национальной истории» [3] деп жазылды.

2 Материалдар мен зерттеу әдістері

Мақаламыздың негізгі деректері Кеңес заманында қазақ, Ресей және алыс шетел тарихшыларының жазған мемлекеттік құрылыс, ұлттық аймақтарды басқару жүйесі, ондағы ұлттық саясат жөнінде жазылған ғылыми әдебиеттер, қорғалған диссертациялар.

Тарихнамалық талдаудың өз әдістері бар. Тақырып бойынша шығарма жазған автордың саяси, философиялық көзқарасын анықтау зерттеушінің негізгі мақсаты. Болған уақиғаны түсіндіру, көзқарастың даму динамикасын анықтау мақаланың сапалы болуының кепілі. Біздің жұмысымыздың мақсаты авторлардың шығармаларына жалпы талдау емес. Біз тек Ресей отарлау саясаты туралы ой-пікірлердің тарихнамадағы көрініс табу динамикасын анықтауға тырыстық. Осы мақсатты жүзеге асыру барысында деректерді сын тезінен өткізу, отарлау процесі жөніндегі әртүрлі түсіндірулерді салыстыру, тарихи дәуірдің контексін және деректің пайда болуындағы тарихи ахуалды талдау әдістері пайдаланылды.

3-4 Зерттеу нәтижесі мен талқылау

Ұлттық аймақтарда кеңес үкіметінің отарлық сипатын кеңес заманында да посткеңестік уақыттың да зерттеушілері айтып жүргендігі белгілі. Орыс революционері Георгий Иванович Сафаров 1921 жылы жазған «Колониальная революция» деп аталатын кітабында Түркістанда «пролетарская диктатура ... с первых же шагов приняла типично-колонизаторскую внешность» [4] деп өкінішін білдірді. Ал енді Мұстафа Шоқай [5]. «Туркестан под властью Советов» деп аталатын кітабында кеңес үкіметінің отаршылдық саясатын толығымен әшкерлеп берді.

Кеңес тарихнамасында КССРО халықтарының тек тең құқықтылығы баяндалды. Әсіресе Ұлт аймақтарының Ресей империясы құрамына өз еріктерімен кіргендігі, ол процесстің ұлт аймақтардың шаруашылық және рухани дамуына үлкен әсер еткендігі, орыс жұмысшы табының аз ұлттарды революциялық күреске тартуы насихатталды. Яғни тарихи тақырып-тарға жазылған шығармалар коммунистік партияның ресми бағытын қолдайтын.

Партиялық саясат тұрғысынан жарық көрген алғашқы еңбек 1948 жылы басылған партия-кеңес қызметкері, екі рет министр болған Сапарғалиев, Махмуд Сапарғалиұлының «Возникновение казахской советской государственности (1917-1920 гг.)» [6]. Көлемі небары 129 бет. Келесі бір еңбектің авторы тарих институтының қызметкері Савосько Владимир

Кондратьевич. Кітап Қазақстанның одақтық республикаға айналуы туралы «Преобразование Каз-ахской Автономной ССР в союзную республику» [7]. Алматыда 1951 жылы жарық көрген, мұның да көлемі үлкен емес, небары 107 бет. 1951 жылы Константин Котов (1962 жылы ғылым докторы болды) есімді зерттеуші «Коренизация советского государственного аппарата в Казахстане (1920-1936 годы)» деген тақырыпта кандидаттық диссертация қорғады [8].

50-80-жылдар аралығында А.Гордиенко, С.Баишев, С.Зиманов, И.Рейтор, Д.Златопольский, Н.Масанов, Б.Сужиков, М.Сужиков есімді зерттеушілердің еңбектері жарыққа шықты [9]. Есімдері аталған авторлардың барлығы да Кеңестік жүйені мадақтап, оның отаршылдық сипаты жөнінде жақ ашпады. Әлбетте қазақ тарихшылары мұндай концепциялардың жалған екендігін түсінгенмен, оған қарсы тұруға дәрмені болмады.

Тәуелсіздік алған алғашқы жылдары ақ қазақ тарихнамасы бұл мәселелер жөнінде аздап өз пікірлерін білдіре бастады. М.Қ. Қозыбаев 2006 жылы «основные положения советской национальной политики к ограничению права наций на самоопределение, «созданию «кукольных» национальных образований» [10] деп жазды. Бүгінгі қазақ тарихнамасында КСРО сипаты классикалық империя ретінде танылып отыр. Ал енді империяның негізгі белгісі: метрополия империяның орталығы және оған қарудың күшімен күшпен қосылған шет аймақтар.

Осы процессті бүгінгі Ресей тарихшылары қалай бағалайды. Соған тоқталайық. Негізгі тезис: Орыс отаршылдығы еуропа отаршылдық империясынан жер мен көктей айырмашылығы бар. Орыс үкіметі отарланған халықтарды әлеуметтік-құқықтық теңдікте ұстауға тырысты дейді. Яғни орыс отаршылдығы аз ұлттарға теңдік, әлеуметтік-экономикалық жақсы жағыдай жасады. Олар орыстармен қатар рухани жағынан дамыды деген пікірді қалыптастырды. Тіпті кейбір авторлар бұратана халықтар Ресейді шығынға батырды, олардың пайдасынан зияны көп болды деген концепцияны дәлелдеуге тырысты.

Енді бірнеше орыс авторларының көзқарастарына тоқталайық. Ресей ішкі істер минис-тірлігі университетінің профессоры Павел Марченя орыстардың басым көпшілігінің ең бір менталдық сипаты- олардың импершілдік санасы дейді [11].

Соңғы 30 жылда екі елдің де тарихнамасында КССРО «ең соңғы империя» деген түсінік қалыптасты. Тіпті кеңес үкіметі «ұлттық мәселені» шешті деген авторлардың өзі ұлттар арасындағы теңсіздіктің бар екендігін мойындайды. Белгілі кеңес заманының шығыстанушы маманы проф. А.Праззаускас «СНГ как постколониальное пространство» деп аталатын мақаласында КССРО-ны отаршыл империя дейді. Ал енді ол ыдырағаннан кейін пайда болған «тәуелсіз мемлекеттер достастығы» деп аталатын халықаралық ұйым Ресейдің бұрынғы отарларына билік ететін құрал деп есептейді [12].

Кейбір авторлар КССРО-ны жаңа типтегі империя – «народная сверхдержава» деп атайды. Александр Голенков есімді зерттеуші КССРО-дағы ұжымдастыру, индустриаландыру жетістіктерін баяндай келе орыс халқының шет аймақтарға өркениет әкелгендігіне оқушылардың назарын аударады. КССРО-ның империялық ұмтылысын басқа халықтар қуана қарсы алды. Сондықтан КССРО империясы халықтық сипатта болды деп есептейді [13].

Мәдениеттанушы Светлана Лурье – кеңес империясы ашық динамикалық гетерогенді жүйе деп есептейді. «Империя» деген сөзден қашудың қажеті жоқ. КСРО сияқты көпұлтты мемлекетте халықтарды, әсіресе шығыс халықтарын интеграциялау барысында әртүрлі әдістер мен формалар жүзеге асырылуы мүмкін [14].

Орыс қоғамын зерттеуші, әлеуметтанушы, проф. Александр Филиппов, КСРО-ға мынандай формула береді: «Империя – это плохо, Советский Союз – это не империя», «империя – это плохо, Советский Союз – это империя», «империя – это хорошо, Советский Союз – это империя», «империя – это хорошо, Советский Союз – это не империя» [15].

Орыс саясаттанушысы Денис Летняков КСРО-да отаршылдық қанау орыс тілінің басымдылығы арқылы болғандығын жасырмайды. Ол былай деп жазды – «было бы странным отрицать, что в Советском Союзе существовала тенденция к ассимилирующему давлению».

нию русского на другие языки, как и проблема доминирования русских на высших постах в КГБ, армии, а также на уровне партийного руководства, которая могла создавать в национальных республиках ощущение колониальной ситуации».

Одан әрі ол өзіне өзі қарсы келіп «Получается, что для части этнических групп ситуация имперского доминирования гораздо рельефнее обнаруживала себя в их взаимоотношениях с республиканскими, а не с московскими властями. Или же, как в случае Таджикистана, главным «угнетателем» виделась соседняя республика» – дей келе республикаларда орыс тілінің мәселесі жоқ деген қорытындыға келеді [16].

Британ ғалымы Доминик Ливен империялық саяси жүйелерге талдау жасайды. Оның пікірінше КСРО дәстүрлі еуропалық империялардың бір түрі. Оның тарихы еуропа отаршылығының құрамдас бөлігі. Оның пікірінше «процесс, в котором европейцы управляли большей частью всего мира во имя модернизационных процессов, разработанных в Европе»

КСРО-ның жаңашылдық саясатын талдай келе ол былай деп жазды: «модернизация «по-советски» проводилась значительно более безоглядно и непродуманно, чем в европейских империях, отчасти поэтому ее экологические последствия были ужасными» [17]. «Все годы советского правления коммунисты умело выжимали последние соки из изнуренного населения ради своих имперских целей – другими словами, ради конкуренции с западными державами за власть и влияние во всем мире» [18] – жалғастырды ол. Дәл осындай пікірді француз тарихшысы Элен Каррер д'Анкосс де қолдады. Ол КСРО Ресей империясының жалғасы деді [19].

КСРО-ны империя қатарына қоса отырып батыс ғалымдары оның күрделі иерархиялық құрылымына назар аударады. Россия, «с ее невероятным этническим разнообразием, охватывающим Европу и Азию, четыре мировые религии и целую шкалу различных образов жизни и экономических укладов», есть не что иное, как «империя» – деп жазды Австрия тарихшысы Вена университетінің профессоры Андреас Каппелер. Оның пікірінше «... взгляд на историю России как на историю национального государства ошибочен, и такой подход неизбежно приведет к заблуждению...» [20].

Батыс тарихшылары КСРО империясы модернен қашық болғанын тілге тиек етеді. Әсіресе әлеуметтік-саяси сферада еш жаңалық болмағандығы оның негізгі ерекшелігіне жатады. «Империя – пик развития экстенсивного немодернизированного государства, т.к. ее философия извлечения доходов экстенсивна, а не интенсивна» [21] – дейді Бирмингем университетінің әлеуметтанушы профессоры К.Кейдер.

КСРО басшылығы өздері құрған мемлекеттің империялық сипатын мойындамайды. Керісінше Кеңес Одағы өз тұрғындарын және бүкіл әлемді біз империя емеспіз деп дәлелдеуге тырысты. «При этом поведение СССР в конечном счете снискало ему имперскую репутацию как в глазах собственных граждан, так и всего остального мира» [22] – М.Бейссингер.

Стэнфорд университетінің профессоры М.Наймарк, 20-50 жылдардағы кеңес үкіметінің этникалық, әлеуметтік топтар жөніндегі саясатын талдады. Сталиннің саяси әртүрлі этникалық және әлеуметтік топтарды қуғын-сүргінге ұшыратуының айырмашылығы болмады, ол геноцидтік сипатта еді деп қорытындылайды. Сталиннің режимі «убивал систематически, а не эпизодически». «Сталин не говорил о том, чтобы истребить всех украинцев или казахов – Сталин говорил об уничтожении определенных условий повседневной жизни земледельцев в Украине или кочевников в Казахстане, которые делали их именно украинцами или, соответственно, казахами» [23] деп жазды М. Наймарк

Гарвард университетінің профессоры Терри Мартин Кеңес одағы федерация да емес моноэтникалық та мемлекет емес дейді. Сөз жүзінде Одаққа кірген ұлттық республикалардың бөлініп кетуге құқығы болғанымен, іс жүзінде олардың өз билігі өзінде болған жоқ. Оларға байланысты саяси, экономикалық және рухани мәселелер Орталықта шешілді. Олардың мәдениет, тіл, оқу ісі ерекшеліктері ескерілмеді. Түрі ұлттық, мазмұны социалистік

мәдениет орыстандыру саясатының негізгі құралына айналды. Сонымен КСРО билігі келешекте орыс мәдениетінің негізінде біркелкі ортақ мәдениет қалыптастыру саясатына көшті. Барлық республикаларға ортақ шаруашылық жүйесі қалыптасты. Мәселен Қазақстан Кеңес эканомикасының қосалқы бөлшегіне айналды.

Бірде бір Ұлттық республикалардың өзінің жеке эканомикалық саясаты болмады. Мұн-дай жүйені Т.Мартин жаңа терминмен – империя «положительной деятельности», немесе «позитивті дискриминация» деп атады [24]. Т.Мартин большевиктердің ұлттық саясатының төрт негізгі ерекшеліктеріне тоқталады. Біріншіден, олар жергілікті халықтың ұлтшылдығынан қауыптенді. Ұлттық элитаның келешекте олардың саясатын жүзеге асыруға кедергі болатындығын түсінді. Сондықтан оларды бағынышта ұстау үшін кеңестік сипаттағы формальды суверинитет ұсынды. Екіншіден, олар ұлттық сананың ерте ме кеш пе оянатындығын білді. Келешекте интернационализм санасын қалыптастыру үшін ұлттық элитаның кейбір талаптарын уақытша болса да орындауға мәжбүр болды. Үшіншіден, большевиктер орыс емес халықтардың ұлтшылдығын туғызған патшалық режимнің қанауы екендігін, соған байланысты олардың орыс ұлтына сенімсіздікпен қарайтынын білді. Сондықтан сөз жүзінде қаналған ұлттардың теңдігін жариялап, оларды әртүрлі іс-шаралар жүргізу арқылы Кеңес саясатын қолдауға әрекеттенді. Төртіншіден, большевиктердің ұлттық саясаты Кеңес Одағының сыртқы саясатымен ұштасып жатты. Көпұлтты мемлекеттердегі қаналған ұлттар арасында позитивті қолдау табу мақсатында өз ішіндегі аз ұлттарға көрсетіп жатқан игі істерін насихаттауға тырысты. Т.Мартин КСРО-ны бір орталыққа бағынған ел деп есептеді. Елдегі ұлтық субъектлерді күшпен икемдеп өз саясатының ықпалында ұстап отырғандығын көрсетті. «КСРО Ресей империясының мұрагері» деп қорытындылады ол.

Американдық тарихшы Фрэнсин Хирш Кеңес үкіметінің ұлт саясатына арналған шығармасында Мартин пікірлерімен келіспейтіндігін білдіреді.

Мысалы ол Мартиннің кеңес ұлт саясатының жаңашылдығын жоққа шығарып, оның Романов империясындағы ұлт саясатынан айырмашылығы жоқ екендігін дәлелдейді. [25].

5 Қорытынды

Токсан ауыз сөздің тобықтай түйіні КСРО апологеттері ұлт аймақтарындағы саяси билік сол ұлттың элитасының қолында болғандықтан Кеңестік басқару жүйесін империялық сипатта болды деу қателік дейді. Шетелдік ғалымдардың басым көпшілігі патшалық Ресей мен кеңестік Ресейдің ұлт саясатында айырмашылық жоқ екендігін өз шығармаларында нақты фактілер негізінде дәлелдеп берді. Кеңес билігі қабылдаған конституцияларында ұлттар теңдігі белгіленсе де шын мәнінде басымдылық тек бірақ ұлтқа берілді. Орыстан басқа халықтар эканомикалық, саяси және рухани қанаудың объектісі болды.

Мақала «Көне заманнан бүгінгі күнге дейінгі Солтүстік Қазақстан» атты гранттық жоба аясында жазылды.

Сілтемелер тізімі

- 1 Кузембайұлы А. История дореволюционного Казахстана. – Алма-Ата, 1992.
- 2 Кузембайұлы А., Абил Е. История Республики Казахстан. – Алматы, 1998 – 313 б.
- 3 Назарбаев Н. В потоке истории. – Алматы, 1999. – 15 б.
- 4 Сафаров Г. Колониальная революция (монография по истории революционного движения в Туркестане). – М., 1921.
5. Чокай-оглы М. Туркестан под властью Советов. – Алма-Ата: «Айкап», 1993. – 160 б.
- 6 Сапарғалиев М.С. Возникновение казахской советской государственности (1917–1920 гг.). – Алма-Ата: АН КазССР, 1948. – 129 б.
- 7 Савосько В.К. Преобразование Казахской Автономной ССР в союзную республику. – Алма-Ата: АН Каз.ССР. Ин-т истории, археологии и этнографии, 1951. – 107 б.
- 8 Котов К.Ф. Коренизация советского государственного аппарата Казахстана (1920–1936). Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – М., 1951. – 20 б.

9 Гордиенко А.А. Создание советской национальной государственности в Средней Азии. – М.: Юридическая литература, 1959. – 248 б.; Баишев С.Б. Торжество ленинских идей в Казахстане. – Алма-Ата: Изд-во Академии наук Казахской ССР, 1960. – 110 б.; Зиманов С.З. Некоторые вопросы теории советской национальной государственности. – Алма-Ата, 1962; Зиманов С.З., Рейтор И.К. Советская национальная государственность и сближение наций. – Алма-Ата: Наука Каз. ССР, 1983; Зиманов С.З., Рейтор И.К. Теоретические вопросы Советского национально-государственного строительства. – Алма-Ата: Наука, 1987. – 206 б.; Златопольский Д.Л. Государственное устройство СССР. – М.: Госюриздат, 1960. – 300 б.; Масанов Н.Э., Сужиков Б.М. Критика буржуазной фальсификации национальных отношений в Советском Казахстане: к историографии проблемы // Вопросы историографии Казахстана. – Алма-Ата: Академия наук Казахской ССР Институт Истории, Археологии и Этнографии им. Ч. Ч. Валиханова, 1983. – 168-178б; Сужиков М.М. Образование СССР и социальный прогресс казахского народа. – Алма-Ата: Казахстан, 1981. – 192 б.

10 Козыбаев М.К. Проблемы методологии, историографии и источниковедения истории Казахстана. (Избранные труды). – Алматы: Гылым, 2006. – 272 – 158б.

11 Марченя П.П. Концепт империи как предмет мультидисциплинарного исследования // Философские исследования и современность: Вып. 2. М.: ИД Акад. им. Н.Е. Жуковского, 2013. – 117-136 б., 117б.

12 Пзраускас А. СНГ как постколониальное пространство // Независимая газета, 07.02.1992.

13 Голенков А.Н. Империя СССР. Народная сверхдержава. – Москва: Издательство «Эксмо»: Алгоритм, 2010.

14 Лурье С.В. Imperium. Империя – ценностный и этнопсихологический подход. – М., 2012. – 16-20 б.

15 Филиппов А.Ф. Наблюдатель империи (империя как социологическая категория и социальная проблема) // Вопросы социологии. 1992. № 1. – 90 б.

16 Летняков Д. Советское как имперское: попытка проблематизации // Политика и Общество, 2018. № 1. – 64-65 б.

17 Ливен Д. Российская империя и ее враги с XVI века до наших дней. М.: Европа, 2007. – 688 б. – 501 б

18 Там же. 499-500 б.

19.Каррер д'Анкокс Э. Евразийская империя. История Российской империи с 1552 года до наших дней. – М.: РОССПЭН, 2010а. – 431 б.

20 Каппелер А. Россия – многонациональная империя: Возникновение. История. Распад. – М., 2000. – 8-9 б.

21 After Empire. Multiethnic societies and Nation"Building. Westview Press, 1997. – 200 p. p.31.

22 Бейссингер М. Феномен воспроизводства империи в Евразии // Мифы и заблуждения в изучении империи и национализма. М.: Новое издательство, 2010. – 426 б. – 363 б.

23 Неймарк Н. Геноциды Сталина. – М.: АИРО-XXI, 2011.

24 Мартин Т. Империя «положительной деятельности». Нации и национализм в СССР, 1923-1939. – М.: РОССПЭН, 2011. – 855 б.

25 Hirsch, F. Empire of Nations: Ethnographic Knowledge and the Making of the Soviet Union. Ithaca: Cornell Univ23ersity Press, 2005.

КУЗЕМБАЙУЛЫ, А., ЕРКІН, Ә.

СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫМИ РЕГИОНАМИ СОВЕТСКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

Статья посвящена колониальной политике СССР в национальных республиках. Рассматриваются взгляды советских казахских, современных российских и зарубежных авторов на национальную политику большевиков. Раскрывается имперский характер политики руководства СССР по отношению к нерусским народам, населяющими окраины страны.

Ключевые слова: колония, империя, политика, национальный, история, экономика, культура, угнетение, ассимиляция, руссификация.

KUZEMBAYULY, A., YERKIN, A.

THE SOVIET GOVERNMENT'S NATIONAL REGIONS MANAGEMENT SYSTEM

The article is devoted to the colonial policy of the USSR in the national republics. The views of Soviet Kazakh, modern Russian and foreign authors on the national politics of the Bolsheviks are

considered. The imperial nature of the policy of the USSR leadership towards non-Russian peoples inhabiting the outskirts of the country will be revealed

Key words: colony, empire, politics, national, history, economics, culture, oppression, assimilation, Russification.

Авторлар туралы мәліметтер:

Күзембайұлы Аманжол – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан тарихы кафедрасы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы.

Еркін Әбіл – тарих ғылымдарының докторы, профессор, Қазақстан Республикасы.

Күзембайұлы Аманжол – доктор исторических наук, профессор, Кафедра истории Казахстана, Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, г. Костанай, Республика Казахстан.

Еркін Әбіл – доктор исторических наук, профессор, Республика Казахстан.

Kuzembayuly Amanzhol – Doctor of Historical Sciences, Professor, Department of History of Kazakhstan, Akhmet Baitursynuly Kostanay Regional University, Kostanay, Republic of Kazakhstan.

Yerkin Abil – Doctor of Historical Sciences, Professor, Republic of Kazakhstan.

ӘОЖ 8.81

Оспанұлы, С.,

Б. Алтынсариннің Қостанай облыстық мемориалдық мұражайының ғылыми қызметкері, профессор, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

Мырзағалиева, К.,

ф.ғ.к., тіл және әдебиет теория кафедрасы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай қ., Қазақстан Республикасы

АҚИҚАТ ЖОЛЫН ІЗДЕГЕН ҰЛЫЛАР ҮНДЕСТІГІ

Түйін

Ыбырай Алтынсарин мен (1841-1889) Шәкәрім Құдайбердіұлының (1858-1931) ғылым, білім жайындағы өлеңдері де (Ыбырай: «Бәріміз бір адамның баласымыз», Шәкәрім: «Ойласаң, барша адамзат – туған бауыр», Ыбырай: «Өнер- білім бәрі де оқуменен табылған», Шәкәрім «Үйренсе ғылым менен сан өнерін, білер еді-ау өнердің не берерін»...), дін, тіл, діл, жанды-жансыз, жаратылыс, тіршілік, ақыл, сана төңірегіндегі ой-пікірлері де көбіне-көп бір арнада тоғысып, бірін-бірі толықтырып жатады.

Түйінді сөздер: ақиқат, Ыбырай, Шәкәрім, талдау, үндестік.

1 Кіріспе

Академик Р. Сыздық: «Ең алдымен, Ыбырай мен Абай қазақ тілінде теологиялық әдебиетті дүниеге келтірудің бастамасын көрсетті, ислам діні негіздерін, мазмұнын, қағидаларын қазақша айтуға, түсіндіруге әбден болатынын танытты»[1],-дейді. Осы бастаманы жалғастыруда да Шәкәрімнің елге сіңірген еңбегі зор. Сондай-ақ жазба әдебиетінде көркем әдеби стилді, ғылыми, діни тілді, діни стилді қалыптастыруда да Ыбырай мен Абай көш басында тұр. Жалғаған тағы да Шәкәрім...

МАЗМҰНЫ**ГУМАНИТАРЛЫҚ ЖӘНЕ ӨНЕР ҒЫЛЫМДАРЫ**

<i>Безаубекова А.Д., Амиргалиева Е.С., Қайырғали Д.А. Фариза Оңғарсынова лирикасындағы әйелдер болмысы.....</i>	3
<i>Искакова Ш.К., Омарова Д.К. Қимылдың өту сипаты категориясының қазақ тіл білімінде зерттелуі.....</i>	12
<i>Исова Э.А., Атығай Ш.С. Мағжан Жұмабаевтың «Шолпанның күнәсі» әңгімесіндегі метафораның қолданысы.....</i>	20
<i>Исова Э.А., Изтұрғанова Г.М. Қазақ халқының ұлттық киімдері мен әшекей бұйымдарының этнолингвистикалық сипаты.....</i>	25
<i>Исова Э.А., Мәлікзада А.М. Рәбиға Сыздық және қазақ тіл білімі.....</i>	30
<i>Кузембайұлы А., Еркін Ә. Рәбиға Кеңес үкіметінің ұлт аймақтарды басқару жүйесі.....</i>	34
<i>Оспанұлы С., Мырзағалиева К. Ақиқат жолын іздеген ұлылар үндестігі.....</i>	40
<i>Шолпанбаева Г.А., Минних И. Әл-Фараби еңбектерін зерттеудің мәселелері.....</i>	44

ЖАРАТЫЛЫСТАНУ ҒЫЛЫМДАРЫ

<i>Алимбаев А.А., Юрк О.С. Математика пәнін оқытуда проблемалық әдісті қолдану.....</i>	50
<i>Амантаева А.Б., Курманғалиева А.А., Туктубаева С.А. Физика оқытудағы ғылым тарихының рөлі: тарихи контекст қазіргі физикалық теорияларды түсінуге қандай көмек етеді.....</i>	57
<i>Майер Ф.Ф., Берденова Г.Ж., Жарлыгасова Э.З., Нургельдина А.Е. Лемниската Бернуллиге байланысты екі есе дерлік жұлдыз тәрізді функциялардың кейбір кластарының өсу теоремалары мен жұлдыздық радиустары.....</i>	63
<i>Ручкина Г.А., Божекенова Ж.Т., Курлов С.И. Қостанай облысының солтүстік аудандарының гименомицеттері.....</i>	69
<i>Султангазина Г.Ж., Артемчук А.В. Қостанай облысы Сарыкөл ауданының жоғары тамырлы өсімдіктер флорасы.....</i>	74
<i>Султангазина Г.Ж., Оджახвердиева С.В. Қостанай қаласының қалалық флорасына таксономиялық талдау.....</i>	79
<i>Тастанов М.Ф., Курманғалиева А.А. Ағылшын тіліндегі физика сабақтарында тілдік және мазмұндық оқытуды интеграциялаудағы bics және calp рөлі.....</i>	84
<i>Тастанов М.Ф., Туктубаева С.А. Физика мұғалімінің тәжірибесіне проблемалық оқыту әдістерін енгізу және оларды оқушылардың зерттеу дағдыларын дамытуда қолданудың тиімділігін зерттеу.....</i>	93

ИНЖИНИРИНГ ЖӘНЕ ТЕХНОЛОГИЯ

<i>Ибрагимова С.В., Давлетишин Н.Р. Әуе электр желілерінде мұз қатуға қарсы күрес әдістері.....</i>	99
<i>Ибрагимова С.В., Дускаев С.А. Жарықтандыру жүйесін жаңғырту арқылы кәсіпорындардың энергия тиімділігін арттыру әдістерін іске асыру.....</i>	107

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ВЕТЕРИНАРИЯ ҒЫЛЫМДАРЫ

<i>Амантаев М.А., Золотухин Е.А., Кравченко Р.И., Оспанов М.Б. Белсенді жетекті ротациялық жұмыс органдарын зерттеуге арналған зертханалық қондырғы әзірлеу.....</i>	115
<i>Какабаев, Н.А., Кравченко, Р.И., Золотухин, Е.А., Жәмәш, К.Ж. Астықты ұнтақтауға арналған балғалы ұнтақтағыштардың конструкциялары мен өнімділігін және дайын өнімнің сапасын салыстырмалы талдау.....</i>	122

ӘЛЕУМЕТТІК ҒЫЛЫМДАР

<i>Байжанова Л.А.-Н., Абдрахманова А.Д., Амантаева Р.К.</i> Қазақстанда айналмалы экономиканың даму келешегі	129
<i>Байжанова Л.А.-Н., Досмакова А.Е., Молдагалиева Н.Д.</i> Өңірдің инвестициялық әлеуетін аймақтық жүйе ретінде жүзеге асырудың негізгі көрсеткіштері	135
<i>Сартанова Н.Т., Амантаева Р.К., Байжанова Л.А.-Н.</i> Үздіксіз оқыту күші: қазіргі заманғы оқыту ұйымдарында топтық жұмыс тиімділігін, уақытты басқаруды және шешім қабылдауды арттыру	140
МЕРЕЙТОЙЛЫҚ ҚҰТТЫҚТАУЛАР	149
АВТОРЛАРДЫҢ НАЗАРЫНА	151

СОДЕРЖАНИЕ

ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ И ИСКУССТВО

<i>Безаубекова А.Д., Амиргалиева Е.С., Қайырғали Д.А.</i> Женские реалии в лирике Фаризы Онгарсыновой.....	3
<i>Искакова Ш.К., Омарова Д.К.</i> Изучение аспектологии в казахском языке.....	12
<i>Исова Э.А., Атығай Ш.С.</i> Языковое использование метафоры в рассказе Магжана Жумабаева «Шолпанның күнәсі».....	20
<i>Исова Э.А., Изтұрғанова Г.М.</i> Этнолингвистическая характеристика национальной одежды и украшений казахского народа.....	25
<i>Исова Э.А., Мәлікзада А.М.</i> Академик Р. Сыздық и современный казахский язык.....	30
<i>Кузембайұлы А., Еркін Ә.</i> Система управления национальными регионами советского правительства.....	34
<i>Оспанұлы С., Мырзағалиева К.</i> Созвучие великих, ищущих путь истины.....	40
<i>Шолпанбаева Г.А., Минних И.</i> Проблемы изучения трудов Аль-Фараби.....	44

ЕСТЕСТВЕННЫЕ НАУКИ

<i>Алимбаев А.А., Юрк О.С.</i> Применение проблемно-ориентированного обучения в математике.....	50
<i>Амантаева А.Б., Курманғалиева А.А., Туктубаева С.А.</i> Роль истории науки в преподавании физики: как исторический контекст помогает понять современные физические теории.....	57
<i>Майер Ф.Ф., Берденова Г.Ж., Жарлыгасова Э.З., Нургельдина А.Е.</i> Теоремы роста и радиусы звездообразности некоторых классов дважды почти звездообразных функций, связанных с лемнискатой Бернулли.....	63
<i>Ручкина Г.А., Божжекенова Ж.Т., Курлов С.И.</i> Гименомицеты северных районов Костанайской области.....	69
<i>Султангазина Г.Ж., Артемчук А.В.</i> Флора высших сосудистых растений Сарыкольского района Костанайской области.....	74
<i>Султангазина Г.Ж., Оджахвердиева С.В.</i> Таксономический анализ урбанofлоры города Костанай.....	79
<i>Тастанов М.Г., Курманғалиева А.А.</i> Роль bics и calp в интеграции изучения языка и содержания на уроках физики на английском языке.....	84
<i>Тастанов М.Г., Туктубаева С.А.</i> Внедрение методов проблемного обучения в практику учителя физики и исследование эффективности их использования в развитии исследовательских навыков учащихся.....	93

ИНЖИНИРИНГ И ТЕХНОЛОГИИ

<i>Ибрагимова С.В., Давлетшин Н.Р.</i> Методы борьбы с гололёдообразованием на воздушных линиях электропередач.....	99
<i>Ибрагимова С.В., Дускаев С.А.</i> Реализация методов повышения энергоэффективности предприятий путем модернизации системы освещения.....	107

СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ, ВЕТЕРИНАРНЫЕ НАУКИ

<i>Амантаев М.А., Золотухин Е.А., Кравченко Р.И., Оспанов М.Б.</i> Разработка лабораторной установки для исследования ротационных рабочих органов с активным приводом.....	115
<i>Какабаев, Н.А., Кравченко, Р.И., Золотухин, Е.А., Жәмәш, К.Ж.</i> Сравнительный анализ конструкций и производительности молотковых дробилок для измельчения зерна и качества готового продукта.....	122

СОЦИАЛЬНЫЕ НАУКИ

Байжанова Л.А.-Н., Абдрахманова А.Д., Амантаева Р.К. Перспективы развития экономики замкнутого цикла в Казахстане..... 129

Байжанова Л.А.-Н., Досмакова А.Е., Молдагалиева Н.Д. Ключевые индикаторы реализации инвестиционного потенциала региона как территориальной системы..... 135

Сартанова Н.Т., Амантаева Р.К., Байжанова Л.А.-Н. Сила непрерывного обучения: повышение эффективности командной работы, управления временем и принятия решений в современных обучающих организациях..... 140

ЮБИЛЕЙНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ..... 149

ИНФОРМАЦИЯ ДЛЯ АВТОРОВ..... 154

CONTENT**HUMANITIES AND ARTS**

<i>Bezaubekova A.D., Amirgalieva E.S., Kayyrgali D.A.</i> Women's realities in the lyrics of Fariza Ongarsynova	3
<i>Iskakoba Sh.K., Omarova D.K.</i> Studying the aspectuality of verb in the kazakh language	12
<i>Isova E.A., Atygai Sh.S.</i> Linguistic use of metaphor in Magzhan Zhumabayev's story "Sholpannyn kunasi"	20
<i>Isova E.A., Izturganova G.M.</i> The ethnolinguistic characteristics of traditional clothing and jewelry of the kazakh people	25
<i>Isova E.A., Malikzada A.M.</i> Academician R.Syzdyk and the modern kazakh language	30
<i>Kuzembayuly A., Yerkin A.</i> The soviet government's nation management system	34
<i>Ospanuli S., Myrzagalieva K.</i> The harmony of the great ones who seek the path of truth.....	40
<i>Sholpanbayeva G.A., Minnikh I.</i> Problems of studying the works of Al-Farabi	44

NATURAL SCIENCES

<i>Alimbayev A.A., Yurk O.S.</i> Using problem-based learning in mathematics.....	50
<i>Amantayeva A.B., Kurmangaliyeva A.A., Tuktubayeva S.A.</i> The role of the history of science in teaching physics: how historical context aids understanding of modern physical theories.....	57
<i>Mayer F.F., Berdenova G.Zh., Zarlygassova E.Z., Nurgeldina A.Ye.</i> Growth theorems and radii of starshapedness of some classes of doubly close-to- star-shaped functions related to the Bernoulli lemniscate	63
<i>Ruchkina G.A., Bozhekenova Zh.T., Kurlov S.I.</i> Hymenomycetes of the northern areas of the Kostanay region	69
<i>Sultangazina G.Zh., Artemchuk A.V.</i> Flora of higher vascular plants of the Sarykol district of the Kostanay region	74
<i>Sultangazina G.Zh., Odzhakhverdiyeva S.V.</i> Taxonomic analysis of the Kostanay urban flora	79
<i>Tastanov M.G., Kurmangaliyeva A.A.</i> The role of bics and calp in the integration of language and content learning in the physics lessons in english.....	84
<i>Tastanov M.G., Tuktubayeva S.A.</i> The introduction of problem-based learning methods into the practice of a physics teacher and the study of the effectiveness of their use in the development of students' research skills	93

ENGINEERING AND TECHNOLOGY

<i>Ibragimova S.V., Davletshin N.R.</i> Methods of overhead power lines de-icing	99
<i>Ibragimova S.V., Duskayev S.A.</i> Implementation of methods to improve energy efficiency of enterprises through the lighting system modernization	107

AGRICULTURAL, VETERINARY SCIENCES

<i>Amantayev M.A., Zolotukhin Ye.A., Kravchenko R.I., Ospanov M.B.</i> Development of a laboratory setup for studying rotary working bodies with active drive	115
<i>Kakabayev N.A., Kravchenko R.I., Zolotukhin Ye.A., Zhamash K.Zh.</i> Comparative analysis of the designs and performance of hammer mill and finished product quality.....	122

SOCIAL SCIENCES

<i>Baizhanova L.A-N., Abdrakhmanova A.D., Amantayeva R.K.</i> Prospects for the development of a closed-cycle economy in Kazakhstan	129
<i>Baizhanova L.A-N., Dosmakova A.Ye.,Moldagaliyeva N.D.</i> Key indicators of unlocking the investment potential of the region as a territorial system	135

<i>Sartanova N.T., Amantayeva R.K., Baizhanova L.A-N. The power of lifelong learning: improving teamwork, time management, and decision making in today's educational organizations</i>	140
<i>ANNIVERSARY CONGRATULATIONS</i>	149
<i>INFORMATION FOR AUTHORS</i>	157

Редактор, корректор: *А. Симонова*
Корректорлар: *Б. Сыздыкова, Т. Цай*
Компьютерлік беттеу: *С. Красикова*

Редактор, корректор: *А. Симонова*
Корректоры: *Б. Сыздыкова, Т. Цай*
Компьютерная верстка: *С. Красикова*

Басуға 14.10.2024 ж. берілді.
Пішімі 60x84/8. Көлемі 12,0 б.т.
Тапсырыс № 071

Подписано в печать 14.10.2024 г.
Формат 60x84/8. Объем 12,0 п.л.
Заказ № 071

Ахмете Байтұрсынұлы атындағы
Қостанай өңірлік университетіндегі
редакциялық-баспа бөлімінде басылған
Қостанай қ., Байтұрсынов к., 47

Отпечатано в редакционно-издательском отделе
Костанайского регионального университета
имени Ахмет Байтұрсынұлы
г. Костанай, ул. Байтұрсынова, 47